EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 13.10.2025
SWD(2025) 289 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT

MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

KOMISJONI MÄÄRUS (EL) .../...,

millega kehtestatakse välistoiteallikate, juhtmevabade laadijate, juhtmevabade laadimisaluste, üldkasutatavate kantavate akude laadijate ja USB Type-C kaablite ökodisaini nõuded vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/125/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EL) nr 2019/1782

{C(2025) 6759 final} - {SEC(2025) 264 final} - {SWD(2025) 288 final}

Mõjuhinnang määruse kohta, millega kehtestatakse välistoiteallikate ökodisaini nõuded ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2019/1782

A. Vajadus meetmete järele

Miks? Mis on lahendamist vajav probleem?

Igal aastal müüakse ELis üle 400 miljoni välistoiteallika. Need tagavad elektri elektroonilistele ja elektrilistele seadmetele, nagu sülearvutid, nutitelefonid, juhtmevabad ruuterid ja elektrilised hambaharjad. Nende energiatõhusust reguleeritakse määrusega (EL) 2019/1782, millega kehtestatakse ökodisainiõuded. Määruses on sätestatud, et see tuleb tehnoloogia arengut silmas pidades läbi vaadata. Läbivaatamisklausliga on kindlaks määratud mitu konkreetset käsitlemisele kuuluvat nõuet, mis eelkõige puudutavad energiatõhusust 10 % koormusel, kohaldamisala ja ringmajandusega, eelkõige koostalitlusvõimega seotud aspekte.

Määrust hinnati ja leiti, et see on olnud välistoiteallikate energiatarbimise vähendamisel tulemuslik. Samuti leiti, et see on endiselt asjakohane, kuid seoses muutustega elektritoitel töötavate toodete turul ja pooljuhttehnoloogiate arenguga tehti kindlaks kasutamata potentsiaal saada täiendavat energia-, keskkonna- ja tarbijakasu.

Eraldiseisvalt, raadioseadmete direktiivi 2014/53/EL muutmisega, tegi EL esimese sammu elektrooniliste seadmete ühtse laadimislahenduse suunas. Sellega nähti ette ühtse pistiku ja laadimisprotokolli kasutamine mitmesuguste elektrooniliste seadmete, eelkõige nutitelefonide, sülearvutite ja tahvelarvutite puhul. Kõnealuse direktiivi vastuvõtmise ajal tunnistati, et paralleelselt on vaja reguleerida nende ja sarnaste seadmete toiteks kasutatavate välistoiteallikate valdkonda.

Sekkumise eesmärk on teha kindlaks välistoiteallikate optimaalsed ökodisainiõuded, et aidata kaasa ELi energiatõhususe ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, toetada ringmajanduse edendamist ja vältida välistoiteallikatega seotud kaubandustõkkeid ühtsel turul. Ökodisaini direktiivi nõuete kohaselt tuleks kehtestada sellise rangusega energiatõhususe nõuded, mis võimaldaks saavutada tarbijate jaoks võimalikult väiksed olelusringi kulud, et vähendada kulusid ja aidata samal ajal kaasa ELi üldeesmärkide saavutamisele.

Umbes 2 miljardi välistoiteallika energiatarbimine ELis on praegu ligikaudu 11,6 TWh, mis moodustab ligikaudu 0,5 % elektrienergia lõpptarbimisest ELis. Samuti kaasneb nende tootmisega energia- ja saasteainete heide. Nende tootmisest ja kasutamisest tulenev kasvuhoonegaaside koguheide on hinnanguliselt ligikaudu 2 miljonit CO_2 ekvivalenttonni aastas.

Mida selle algatusega loodetakse saavutada?

Algatuse tulemus on eeldatavasti tõhusam välistoiteallikas, mis kasutab seadmetele toite tagamiseks vähem elektrit, tänu millele vähenevad tarbijate elektriarved. Samuti väheneb algatuse tulemusena elektritootmisega kaasnev saasteainete ja kasvuhoonegaaside heide.

Koostalitlusvõime nõuete kaudu vähendab algatus tarbijate vajadust osta iga elektritoitel töötava toote jaoks uus välistoiteallikas ja seega vähenevad ka tarbijate kulud. Kuna välistoiteallikaid ostetaks vähem, väheneb vajadus materjalide järele ning samuti tootmisega kaasnev energia- ja saasteainete heide.

Ühiselt aitavad need energiatõhususe ja koostalitlusvõime nõuded kaasa ELi energia-, kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele.

Koostalitlusvõime nõuded peaksid märkimisväärselt suurendama tarbijate mugavust, tagades, et välistoiteallikaid saab eri seadmetega korduvalt kasutada ja nende rikke või kaotamise korral saab neid hõlpsasti teisega asendada.

Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus?

Ökodisaini direktiiv, millega nähakse ette raamistik välistoiteallikate ja muude energiamõjuga toodete toimivuse reguleerimiseks, võeti vastu ELi lisaväärtuse tagamiseks. Sellega antakse komisjonile õigus reguleerida nende toodete keskkonnatoimet, tagades samal ajal, et nõuded on kogu siseturul ühesugused, ja vältides seega toodete vaba liikumist takistavaid tõkkeid.

Kehtestades ökodisainiõuded ELi tasandil, tehakse keskkonnasõbralikumad ja energiatõhusamad tooted kättesaadavaks kogu ELis kõigis liikmesriikides. See turg on mitu korda suurem kui ühe liikmesriigi oma ning pakub seega tööstusele palju suuremat stiimulit teha uuendusi ja arendada

nõuetele vastavaid tooteid kõige kulutõhusamal viisil.

Seetõttu on ökodisaininõuete kehtestamisel ELi tasandil selge lisaväärtus. ELi tasandil ühtlustatud nõuete puudumine võib ajendada liikmesriike kehtestama riiklikke tootepõhiseid miinimumnõudeid oma riikliku keskkonna- ja energiapoliitika raamistike alusel, mis tekitaks kaubandustõkkeid. See oli täheldatav paljude toodete puhul enne ökodisainimeetmete kehtestamist ELi tasandil.

B. Lahendused

Milliseid seadusandlikke ja mitteseadusandlikke poliitikavariante on kaalutud? Kas on olemas eelistatud variant? Miks?

Sidusrühmadega peetud dialoogi käigus ökodisaini ja energiamärgistuse nõuandefoorumil ja kahepoolsetel kohtumistel ning ka kirjalike märkuste kaudu uuriti mitmesuguseid võimalikke meetmeid. Uuritud meetmete puhul on käsitletud välistoiteallikate energiatõhusust, koostalitlusvõimet ja vastupidavust.

Kaaluti vabatahtlikku kokkulepet, kuid kuna seda toodet toodab väga suur hulk tootjaid, on sellise kokkuleppe sõlmimine suurt turuosa hõlmavalt väheusutav. Tööstusharu ei väljendanud sellise kokkuleppe vastu huvi ja seega jäeti see võimalus kõrvale.

Esialgse analüüsi järel jäeti kõrvale veel mitu muud meedet, sealhulgas järgmised:

- parandatavuse nõuded;
- juhtmevaba laadimise ühtlustamine ja tööseisundi energiatõhususe piirnormid;
- ELi energiamärgis;
- kohustuslik välistoiteallikate eraldamine toidet kasutavast tootest;
- kohaldamisala laiendamine, hõlmates valgustusseadmete ja elektrijalgrataste välistoiteallikad;
- tõhususega seotud teabenõuded;
- USB-nõuded teatavate kategooriate toodetega kasutatavate välistoiteallikate suhtes, näiteks märjas keskkonnas käitatavad tooted, tolmuimejad, mänguasjad ja audioseadmed.

Hinnati erinevaid poliitikavariante, mis hõlmasid eri meetmeid, uurides erinevaid energiatõhususe tasemeid ja ringmajanduse aspekte. Välja valiti eelistatud variant, mis hinnati parimaks, võttes arvesse energiatõhusust, millega saavutatakse väikseimad olelusringi kulud tarbija jaoks, selle tulemuslikkust energiatarbimise ja heite vähendamisel, kulutõhusust ja sidusust ELi muude poliitikavaldkondadega. Eelistatud poliitikavariant hõlmab järgmisi meetmeid:

- kohaldamisala laiendamine, hõlmates juhtmevabad laadijad, ühe elemendiga akude laadijaid, aktiivsed Ethernet toite lisajad ja eraldiseisvad USB-välistoiteallikad;
- koostalitlusvõime nõuded alla 240 W väljundvõimsusega välistoiteallikatele, mille toitel töötavad sellised seadmed, nagu IT- ja telekommunikatsiooniseadmed (nt juhtmevabad ruuterid), tarbeelektroonika ja kontoriseadmed (nt arvutikuvarid, digiboksid, mängukonsoolid), ühe elemendiga akude laadijad, juhtmevabad laadimisalused;
- koostalitlusvõimega seotud teabele esitatavad nõuded, sealhulgas ELi ühtse laadija logo nõue;
- energiatõhususe miinimumnõue 10 % koormusel üle 10 W võimsusega välistoiteallikate puhul;
- rangemad tööseisundi keskmise energiatõhususteguri ja koormamata seisundi energiatõhususteguri nõuded;
- piirnorm juhtmevabade laadimisaluste energiatarbimisele ooteseisundis;
- juhtmevabade laadijate ja ühe elemendiga aku laadijate vooluahelate väljaviimine;
- vastupidavusnõuded, eelkõige eemaldatava väljundkaabli nõue.

Eelistatud variandi tulemusena muutuks veel 35–40 % ELi välistoiteallikate turust koostalitlevaks lisaks ligikaudu 50 %-le, mis saavutatakse eeldatavasti raadioseadmete direktiivi nõuete tulemusena.

Kes millist varianti toetab?
Läbivaatamise käigus konsulteeriti põhjalikult sidusrühmade ja ekspertidega riiklikest asutustest, tööstusliitude, valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide ja tarbijarühmadega. Esialgsed poliitikavariandid esitati ökodisaini ja energiamärgistuse nõuandefoorumile 2023. aasta veebruaris. Nõuandefoorumi teine kohtumine toimus 2023. aasta novembris. Esialgsed analüüsi ja hindamise tulemused ning kõik asjakohased dokumendid, sealhulgas protokollid, ettekanded ja sidusrühmade seisukohad, tehti osalejatele veebis kättesaadavaks. Peeti ka kahepoolseid kohtumisi tööstusliitude ja tehniliste ekspertidega. Valitsusvälised keskkonna- ja tarbijaorganisatsioonid pooldasid kindlalt rangemaid tõhususnõudeid ning koostalitlusvõime ja vastupidavusnõuete kehtestamist. Liikmesriikide seisukohad olid mitmetahulisemad, mõned pooldasid rangemaid tõhususnõudeid ja mõned olid skeptilised vastupidavusnõuete suhtes. Ettevõtlus- ja tööstussektori esindajad olid üldiselt skeptilisemad 10 % koormusega seotud tõhususnõuete ning koostalitlusvõime ja vastupidavuse aspektide suhtes. Enim saadi tagasisidet koostalitlusvõime meetmetega seoses. Eelkõige tõstatasid mõned liikmesriigid ja tööstusliidud võimalikud ohutusprobleemid seoses välistoiteallikatega, mida kasutatakse märjas keskkonnas (nt vannitoad) või mille puhul on vaja tagada eraldi elektrostaatilise lahenduse vastane kaitse (nt tolmuimejad). Muret väljendati ka valgustusrakendustega seoses. Akulaadijatele esitatavate nõuete osas paluti selgitusi. Esitati pooltargumendid uute 10 % koormusega seotud nõuete kohaldatavuskünnise kohta. Valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid taotlesid rangeid tõhususnõudeid, sealhulgas juhtmevaba laadimise suhtes, ja täiendavaid vastupidavusnõudeid kaablite puhul.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju
Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised ja kulud?
Eelistatud variandist eeldatavasti saadav peamine kasu on väiksem energiatarbimine nii kasutamise kui ka tootmise ajal ning sellega seoses saavutatav väiksem kasvuhoonegaaside ja saasteainete heide. Väheneb materjali kasutamine nii seoses välistoiteallikate tootmisega, kuna suureneb välistoiteallikate korduskasutamine, kui ka seoses kütuse põletamisega elektri tootmiseks. Mis puutub kvantitatiivsetesse näitajatesse, siis peaks eelistatud variant võimaldama 2035. aastaks igal aastal vähendada ligikaudu 3 % välistoiteallikate olelusringi energiatarbimist, 9 % seonduvat kasvuhoonegaaside heidet ja ligikaudu 13 % seonduvat saasteainete heidet võrreldes praeguste suundumuste jätkumise stsenaariumiga. Nende kasudega seoses vähenevad tarbijate kulutused 2035. aastaks ligikaudu 100 miljoni euro võrra aastas. Ühiskondlik kokkuhoid olelusringi kuludelt on hinnanguliselt mõnevõrra suurem, ligikaudu 130 miljonit eurot aastas. Koostalitlusvõime nõuetega suurendatakse märkimisväärselt tarbijate mugavust, mis rahalises mõttes tähendab tarbijatele hinnanguliselt võrreldavas suurusjärgus lisakasu.
Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?

Täiendavat mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele pole. Tootjate jaoks suurendaksid kavandatud meetmed väga vähesel määral halduskoormust ainult seoses nõudega trükkida konkreetne täiendav teave. Need lisakulud, mis tehakse ühtse laadija logo lisamiseks välistoiteallika andmesildile ja selle pakendile, jäävad hinnanguliselt alla eurosendi ja on kõige rohkem 0,001 eurot müüdud ühiku kohta ning kõigi ELi turule lastavate välistoiteallikate peale kokku kuni ligikaudu 400 000 eurot aastas.

Kas on oodata muud olulist mõju?

Käesolev läbivaatamine peaks toetama innovatsiooni, kuna sellega kehtestatakse tehnilised miinimumnõuded ja jäetakse ruumi konkurentsile nende täitmise osas. See on kooskõlas praeguse turusuundumusega liikuda suurema energiatõhususe suunas. Järgmised nõuded on uued ning neid hakatakse eeldatavasti järgima muudel turgudel ja teistes jurisdiktsioonides:

- energiatõhususe nõuded 10 % koormusel;
- koostalitlusvõime nõuded, millega tagatakse välistoiteallika sobivus väga paljude seadmete toite tagamiseks;
- vastupidavusnõuded, mis parandavad ELis müüdavate välistoiteallikate üldist kvaliteeti ja pikendavad nende kasutusiga.

D. Järelmeetmed

Millal poliitika läbi vaadatakse?

Läbivaatamine on ette nähtud viis aastat pärast muudetud määruse vastuvõtmist. Siis viidaks läbi määruse hindamine turuandmete ja muu teabe põhjal.